

KAROLINA GRODZISKA
Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie

KOBIETY JAKO DAWCZYNIEM¹ TOWARZYSTWA NAUKOWEGO KRAKOWSKIEGO W LATACH 1857–1871

Słowa kluczowe: Kraków, Towarzystwo Naukowe Krakowskie, kobiety, ofiarodawczyni, kolekcjonerstwo, herstoria

O ogromnej liczbie darczyńców, dzięki którym w okresie zaborów narastały zbiory Towarzystwa Naukowego Krakowskiego (TNK) – od 1872 r. Akademii Umiejętności, wielokrotnie już pisano, a w 2017 r. z inicjatywy sekretarza generalnego PAU, prof. Jerzego Wyrozumskiego, zorganizowano poświęconą temu zagadnieniu sesję naukową². Problematyka jest szeroka i bardzo interesująca, a dokładne opracowania nieledwie każdego rękopisu, starodruku, atlasu, grafiki czy XIX-wiecznej książki niezmiennie przynoszą coraz to nowe, ciekawe ustalenia proveniencyjne³.

Tematem niniejszej publikacji są dary wnoszone przez kobiety na rzecz TNK w latach 1857–1871, więc w czasie, gdy wyższe wykształcenie, udział w życiu naukowym, kariery uniwersyteckie, członkostwa w korporacjach uczonych były wyłączną domeną mężczyźn. Bibliotek naukowych było wówczas na ziemiach polskich niewiele, a księgozbiory prywatne, kolekcje dzieł sztuki i gabinety osobliwości tworzyli przedstawiciele magnaterii lub zamożnej szlachty; nie istniały jeszcze na ziemiach polskich publiczne ani państwowe muzea. Jak w każdej epoce byli jednak zbieracze, kolekcjonerzy, pasjonaci, bibliofile lub – po prostu –

¹ W tytule artykułu celowo użyto określenia „dawczyni”, choć obecnie lepiej brzmiałyby „ofiarodawczyni” lub „donatorki”. Jest to jednak nawiązanie do pięknego wczesnego feminatywu, zastosowanego przez władze TNK we wrześniu 1859 r. z okazji odnotowania w Dzienniku podawczym TNK daru pani Pelagii Morelowskiej.

² *Mecenasi i darczyńcy w dziejach nauki polskiej. Akademia Umiejętności i Polska Akademia Umiejętności w kręgu społecznej troski*, red. M. Stinia, Kraków 2023, 315 s.

³ Por. najnowsza publikacja tego typu, traktująca o znakach własnościowych starodruków podarowanych do TNK i AU: A. Fluda-Krokos, *Znaki własnościowe w kolekcjach starych druków z donacji kobiecych w zbiorach Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie*, [w:] *Kolekcje prywatne w zbiorach książki dawnej. Studia*, T. I, red. D. Sidorowicz-Mulak, A. Franczyk-Cegła, Wrocław 2020.

miłośnicy pamiątek. To ich zbiory dadzą w przyszłości początek zbiorom gabinetów uniwersyteckich, księżnic i muzeów. Równocześnie w epoce narodowej niewoli narastała świadomość wagi pamiątek przeszłości, a na terenie zaboru austriackiego, we Lwowie i Krakowie, najwcześniej działać mogły polskie instytucje naukowe, będące adresatami składanych im darów. Należy do nich przede wszystkim Towarzystwo Naukowe Krakowskie.

W omawianym czasie Towarzystwo rozślawiła Wystawa Starożytności i Zabytków Sztuki, zorganizowana (wobec braku własnej siedziby) w pałacu Lubomirskich przy ul. św. Jana 15. Wystawa czynna była od 11 września 1858 r. do 8 stycznia 1859 r. i stanowiła w owym czasie – jeszcze przed zmianami politycznymi, uzyskanymi dzięki autonomii galicyjskiej – ogromne wydarzenie kulturalne. Część dochodu z wstępów miała być przeznaczona na budowę przyszłego gmachu TNK. Wystawa z pewnością wpłynęła na poziom świadomości co do wartości historycznej wielu posiadanych w domach prywatnych zabytków czy dokumentów, stanowiła też impuls do przekazywania ich w darze Towarzystwu.

Wzrosła ofiarność społeczna. Napływające w latach 1857–1860 dary finansowe opublikowano w 1860 r. w postaci trzech alfabetycznych spisów dobroczyńców, obejmujących dary złożone: do 1 grudnia 1857 r. (*Spis pierwszy...*), do 15 grudnia 1858 r. (*Spis wtóry...*) i do 1 lutego 1860 r. (*Spis trzeci...*)⁴. Obligacje, numizmaty i kwoty przekazane w walutach innych niż austriacka były przeliczane według aktualnego kursu. Suma wpłaconych darów pieniężnych na dzień 1 lutego 1860 r. wyniosła 38 265,05 złotych reńskich (złr.).

W trzech opublikowanych razem spisach trafiają się darczyńcy anonimowi, osoby podpisane jedynie inicjałami, czasem pseudonimy, wreszcie kwoty ze zbiórek w różnych środowiskach czy dochody z koncertów i balów. Darów finansowych ze strony kobiet, występujących tu bez małżonków czy rodzin, jest w spisach 65, choć jest to zapewne liczba zaniżona. Pod zapisami anonimowymi mogą ukrywać się panie, podobnie jak pod intrygującym pseudonimem: Dzobrzynia i Wyszogroda. Kobieta jest też „Anonima z Krakowa” – tuż po niej wymieniany jest dwukrotnie „Anonim z Wołynia”, więc ta forma żeńska ewidentnie dotyczy kobiety. Jedno z nazwisk powtarza się trzykrotnie, gdyż ofiarodawczyni, Wiktoria Dembińska z Mieroszewskich, składała co roku po 100 złr. Suma wpłat ze strony kobiet wyniosła 2136,33 złr., co stanowiło 5,58% wszystkich pieniężnych darów. Kolejne wpłaty nie były publikowane w formie odrębnych spisów, wiadomości o nich znajdują się w korespondencji sekretarza generalnego, jak np. dar 3000 złr. na budowę gmachu TNK złożony 12 października 1863 r. przez hr. Klementynę Mączyńską⁵. Kobiecej aktywności należy się też dopatrywać w kwotach wpływających z organizacji balów w miejscowościach uzdrowiskowych

⁴ Trzy wydane w Krakowie w 1860 r. teksty: *Spis pierwszy Imion i Nazwisk w alfabetycznym porządku tych Dobroczyńców, którzy do dnia 1. Grudnia 1857 roku raczyli złożyć dary pieniężne na budowę domu dla C.K. Towarzystwa Naukowego w Krakowie* (14 s.); *Spis wtóry...*, obejmujący okres do 15 grudnia 1858 r. (15 s.) oraz *Spis trzeci...*, obejmujący okres do 1 lutego 1860 r. (7 s.).

⁵ O darowiźnie hr. Mączyńskiej zob. Księga darów nr 135, 136 i 153.

(Krynica, Szczawnica, Iwonicz, Lubień, Truskawiec, a nawet zabawa w Limanowej), Balu Akademickiego, Balu Techników czy koncertu w Chociszewicach. Mogły to być niewielkie kwoty (Truskawiec: 29 złr., Limanowa: 41 złr.), na ogół jednak zabawy przynosiły dobrze ponad 200 złr. (Bal Akademicki: 1474 złr., bal w Szczawnicy w 1859 r.: 412 złr., zabawa w Krynicy, z której dochód przesłała niejaka pani Chwalibogowa: 250 złr.).

Warto przytoczyć nazwiska pań składających w latach 1857–1860 dary pieniężne. W *Spisach* odnotowano je w następującej, zwykle niepełnej, formie: Wanda Albinowska, hr. Alexandrowiczowa z Jezierskich, Anonima z Krakowa, Baranowska, Maria Bobrownicka, Emilia Bobrowska, Józefa Boguszowa, hrabina Maria Borkowska, Leopoldowa Cielecka, Antonina Czajkowska, hrabina Czosnowska (za pośrednictwem księdza rektora Jakubowskiego), Wiktoria z Mioszewszych Dembińska (3 razy), Dębińska z Rusleca, Antonina Detlof, Dłuska właścicielka dóbr, hrabina Henryka Drohojowska, Zofia Górka z Dąbskich, Maria Grotowska, Dorota Hawłowa, Klementyna Homolacz, Tekla Horn, Helena Horodyska, Jeżowska, Jordanowa z Kochanowskich, Kijewska, Wiktoria Komarnicka, baronowa Konopkowa, Maria Kotarska, Antonina Kozłowska, hrabina Krasicka, hrabina Kręska (2 razy), hrabianki C. i H. Małachowskie, hrabina Mioszewska z Siemińskich, Tekla Mioszewska, Olimpia Milżecka, Ludwika Młocka, Irena Mogielnicka, Ludwika Nahajewska, Niemojowska z Walewskich, Felicja Pancer, Paulina [!], Piwczyna, baronowa Maria Przychocka, Anna Raczyńska z Radziwiłłów, Albina Romaszkan, Anna Rostworowska, Józefa Roszkowska, Pelagia Russanowska, Zofia Rzechowska, hrabina Emilia Skórczewska, Eliza Wężykowa, Wężykowa z Suffczyńskich, Felicja Wężykówna, Ksawera Zacharyaszowa, Józefa Zaklika, A. Załuska, Laura Zawadzka, Ziółkowska, Maryanna Żeleńska. Do tego należy doliczyć dochód ze sprzedaży daru książkowego Ludwika Leśniowskiej. Cztery z tych nazwisk pojawiają się przy darach rzeczowych: Komarnicka, Leśniowska, Młocka, Piwczyna. Szczególnie ciekawa jest pani Piwczyna, o której wciąż zbyt mało wiadomo; tu wystąpiła z okazałą kwotą 305 złr. „składki przez siebie zebranej”. Zainteresowanie budzi również pani występująca jedynie pod imieniem Paulina.

Rozszyfrowanie i charakterystyka tak lakonicznie odnotowanych ofiarodawczyń kwot pieniężnych to jednak temat na osobne opracowanie, obecnie należy skoncentrować się na darach rzeczowych składanych przez kobiety. Nieco informacji przynoszą publikowane jako dodatek do „Rocznika TNK” lub w „Czasie” wykazy darów z lat 1856–1863⁶. Wymieniono w nich jedynie sześć ofiarodawczyń: Ludwikę Leśniowską, Młocką, Morelowską, Wiktoria, Piwczynę

⁶ *Dary złożone C.K. Towarzystwu Naukowemu w Krakowie od dnia 25 lutego 1858 r. do 20 lutego 1859 r. za pośrednictwem Oddziału Archeologicznego mianowicie w czasie trwania Wystawy Starożytności i Sztuk Pięknych*, Kraków 1859; *Dary złożone C.K. Towarzystwu Naukowemu w Krakowie od dnia 20 lutego 1859 do 20 lutego 1860*, [Kraków 1860], k. XV do XXXIX; *Dary złożone C.K. Towarzystwu Naukowemu w Krakowie od dnia 1 lutego 1862 do 1 lutego 1863*, [Kraków 1863], karty 1–17.

i Emilię Załuską. W rzeczywistości, czego dowodzą poniższe źródła rękopiśmienne, było ich znacznie więcej.

Publikację poniższą opracowano na podstawie dwóch źródeł rękopiśmiennych. Pierwsze z nich to Księga darów (dalej: KD), przechowywana w zbiorach Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie⁷, natomiast drugie to Dzienniki podawcze (dalej: DP), znajdujące się w Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie⁸. Oba były przedmiotem badań zasłużonej pracownicy Działu Zbiorów Specjalnych Biblioteki, Bogumiły Schnaydrowej⁹, która w latach 1975 i 1981 opublikowała ważne opracowania dotyczące darczyńców TNK i AU¹⁰.

W Księdze darów TNK, prowadzonej od 19 lutego 1859 r. do 23 października 1871 r., jak również w Dzienniku podawczym odnajdujemy szereg zapisów mówiących o darach składanych przez kobiety. Dary te wpływały drogą pocztową – wtedy w Księdze pojawiają się określenia: wysłała, przysłała, albo były składane osobiście – wpisy: składa, ofiarowała, dała, nawet: „złożyła w przejeździe swym do kąpieli”. Siedem darów przekazano za pośrednictwem członków TNK: prezesa Józefa Majera, generała Franciszka Paszkowskiego, Franciszka Wężyka, ks. Jana Drożdżewicza, Stanisława Zarańskiego, Ludwika Bernatowicza, Józefa Kremera i Antoniego Kozubowskiego.

Dary te były mocno zróżnicowane. Składały się na nie książki i gazety, rękopisy, mapy, ryciny, obrazy, rzeźby, medale i monety, wykopaliska archeologiczne, znaleziska biologiczne, przedmioty rzemiosła artystycznego, militaria, wreszcie pamiątki o charakterze patriotycznym. W niektórych, nielicznych zresztą przypadkach dary te są spełnieniem woli bliskich – męża lub brata donatorki. Bywają też kontynuacje, gdy siostra lub żona dawnego ofiarodawcy Towarzystwa dłuższy czas po jego śmierci sama składa jakiś dar (Konrad Fihauser i Karolina Fihauser, Józef Lompa i Weronika Lompina, Karol Rogawski i Eufemia Rogawska). Zwykle są jednak inicjatywą samej ofiarodawczynie.

W znakomitej większości ofiarowane przedmioty, pamiątki, książki i dokumenty miały wejść do zbiorów bibliotecznych i muzealnych TNK, jednak spotykamy też dary o charakterze wsparcia finansowego na rzecz budowy gmachu

⁷ Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie, Dział Zbiorów Specjalnych, rkps sygn. 3697.

⁸ Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie, Korespondencja Prezesa Towarzystwa Naukowego Krakowskiego, sygn. TNK 44 i 45.

⁹ O Bogumile Schnaydrowej zob. K. Grodziska, *Zasłużeni rękopiśmiennicy Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie: Bogumiła Schnaydrowa (Żywiec 22 X 1928 – Kraków 10 I 2009)*, „Rocznik Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie”, R.53: 2008, s. 9–13.

¹⁰ B. Schnaydrowa, *Ofiarodawcy Towarzystwa Naukowego Krakowskiego: Z badań nad proveniencją zbiorów Biblioteki*, „Rocznik Biblioteki PAN w Krakowie”, R. 21: 1975, s. 99–132. W tekście znajdujemy dwa błędne odczyty źródła, odnoszące się do kobiet: nie było daru Zofii Morsztynówny (*ibidem*, s. 120), ale według zapisu w Dzienniku podawczym 1859, nr 7, pan Stanisław Przyłęcki złożył dar w formie dramatu S. Pilata pt.: *Zofia Morsztynówna*. Drugi błąd to: nie było ofiarodawczynie Marii Nakwaskiej (*ibidem*, s. 121), gdyż w Księdze darów 1863, nr 880 wymieniony jest Wny M.H., który przesłał na ręce J. Radwańskiego swą pracę *Memoirs sur la fondation d'un college internationale*.

Towarzystwa, jak np. dar Ludwicy Leśniowskiej, która przekazała 170 egzemplarzy własnej publikacji z intencją, by dochód ze sprzedaży był przeznaczony na cele budowy.

Jak świadczą zapisy w Księdze darów i w Dzienniku podawczym, łącznie w ciągu 14 lat przyjęto 67 darów od kobiet na rzecz Towarzystwa, a złożyło je 58 pań. Jeden z darów pochodził od dwóch kobiet, natomiast 11 pań przekazywało swoje dary dwu- a nawet trzykrotnie, w pewnym odstępie czasu. Pierwszy dar złożono w 1858 r., kolejnych pięć w 1859 r. Ewidentnie miała na to wpływ zorganizowana przez Towarzystwo wspomniana wyżej Wystawa Starożytności i Zabytków Sztuki.

Chronologicznie napływ darów przedstawia się następująco: 1858 – 1, 1859 – 5, 1860 – 2, 1861 – 9, 1862 – 8, 1863 – 4, 1864 – 6, 1865 – 5, 1866 – 6, 1867 – 9, 1868 – 1, 1869 – 3, 1870 – 6, 1871 – 2.

Nie wszystkie ofiarodawczynie udało się zidentyfikować, głównie z powodu lakoniczności zapisu źródłowego. Aż przy 15 paniach pominięto imiona. Nigdy nie podawano ich dokładnego adresu, poza ewentualną nazwą dóbr, np. „z Iskani”, „z Borowej”, „z Podola”, „właścicielka Luborzycy”, „dziedziczka w Sładowie”, lub ogólnym stwierdzeniem typu: „ze Lwowa”, „z Warszawy”, „z Krakowa”. Zastosowane raz określenie: „z Kazimierza” mogło być dyskretnym zaakcentowaniem żydowskiego pochodzenia ofiarodawczynie. Określenie typu: „wdowa po...” pada trzykrotnie, „wielmożna” lub „jaśnie wielmożna” aż 41 razy, „obywatelka krakowska” lub „obywatelka miasta Krakowa” – trzykrotnie.

Są wśród nich arystokratki, przedstawicielki inteligencji, liczne ziemianki mieszkające w Krakowie, mieszcanki. Jest jedna zakonnica oraz jej zgromadzenie – panny prezentki. Są dwie Izraelitki, jedna z nich to żona dyrektora szkoły. Takich pań, które możemy określić jedynie poprzez ich mężów, jest oczywiście więcej.

Na szczególną uwagę zasługują pisarki. To Gabriela Puzynina, poetka, pisarka i pamiętnikarka; Aleksandra Borkowska, autorka powieści, opowiadań i książeczek do nabożeństwa; Julia Goczałkowska, redaktorka pism dla młodzieży; Ludwika Leśniowska, autorka i redaktorka, więziona w 1863 r. jako redaktor odpowiedzialny pisma „Nowiny”, a także te mniej znane, jak Rozalia Saulson, Eufemia z Brigantich Rogawska i Wincenta Nerlich, autorka dramatów¹¹. Uwagę zwracają też nauczycielki (siostra Bogumiła Remer, prezentka) lub wdowy po nauczycielach (Franciszka Lewicka, Weronika Lompa, Pelagia Morełowska, Agnieszka Pogonowska, Maria Wawrzecka). Nie brak arystokratek, także utytułowanych: to hrabina Ponińska, księżna Gabriela Puzynina, baronowa Stein, hrabina Emilia Załuska. Są wdowy po generałach lub ich córki (Amelia Skrzynecka, Ludwika Dembińska), przedstawicielki ziemiaństwa i kształtującej się

¹¹ W zbiorach Biblioteki (sygn. 153 795) posiadamy jej utwór: *Wajdelotka. Dramat napisała Marya z Doliwów Godziemba*, Kraków 1866, nakładem i czcionkami K. Budweisera. Dar opatrzony jest odrębną dedykacją: Towarzystwu Naukowemu Krakowskiemu ofiarowuje Autorka (Nerlich Wincenta).

inteligencji, licznie reprezentowane są mieszcanki. Szeroki przekrój społeczny, różne wykształcenie i status. Co ciekawe, są też osoby, na temat których nie udało się nic ustalić. Zadaniem niniejszego tekstu jest próba identyfikacji ofiarodawczyń, świątłych pań wyprzedzających swoją epokę. Tu dodajmy, że w 1859 r., gdy odnotowywano dar Pelagii Morelowskiej, wdowy po Janie, dyrektorze szkół i członku Towarzystwa – użyto pięknie brzmiącego określenia „dawczyni”¹². Wpisując się w obecną tendencję używania feminatywów, podkreślam z satysfakcją ten zapis i stosuję go też w tytule artykułu.

Składane przez owe panie dary miały bardzo zróżnicowany charakter, były to: starodruki, książki, gazety; rękopisy i dyplomy; mapy i atlasy; grafika; obrazy i rzeźby; wyroby rzemiosła artystycznego, wykopaliska archeologiczne, monety, medale i ordery. Dla przejrzystości niniejszego wywodu dawczyni uszeregowano alfabetycznie, nie dzieląc ich darów według tych kategorii. Na obecnym etapie nie jest też możliwa identyfikacja i zlokalizowanie darowanych przedmiotów. Przekazywano je albo do Biblioteki, albo do gabinetów uniwersyteckich, albo do odpowiednich komisji Akademii Umiejętności, powstałej w 1872 r.; zbiory poszczególnych komisji stworzyły następnie podwaliny pod dzisiejsze Muzeum Archeologiczne i Przyrodnicze. W 1891 r., gdy Akademia Umiejętności likwidowała Muzeum Starożytności, kilkaset obiektów trafiło jako depozyt do Muzeum Narodowego w Krakowie¹³.

Niezależnie jednak od niewyjaśnionych czy urwanych wątków, dotyczących samych darów, warto przyjrzeć się tej szczególnej grupie kobiet – dawczyń. Kim były, co przekazywały w darze? Co odziedziczyły po przodkach, miały w swoim domu, kupiły lub przywiozły z podróży? Wśród dziwnych przedmiotów jest „oganiczka chińska”, są też etruskie naczynka i trzewiki damy tatarskiej. Ciekawie przedstawia się ten przegląd obiektów. Szczególnie interesujący jest zespół, nazwijmy to, pamiątek egzaltacji patriotycznej, złożonych przez osiem pań, obejmujący zarówno niezwykle obiekty (drewniana proteza gen. Sowińskiego poległego na Woli wraz ze świadectwem autentyczności), jak i przedmioty o wielkim ładunku emocjonalnym (rózaniec z chleba wykonany przez zesłańca na Syberii, krzyżyk z drzewa olchowego rosnącego na polu bitwy pod Olszynką Grochowską, order *Virtuti Militari*), a wreszcie *curiosa* typu „pręciki z bryczki którą uwieziono Tadeusza Kościuszkę”, czy dwa obcięte kawałki z kotary nad jego łóżkiem w Solurze. Warto podkreślić wyraźną intencję utrwalenia w pamięci społecznej osoby znakomitego przodka ofiarodawczyni: widać to w przypadku Kamili Bystrzonowskiej, Pelagii Morelowskiej i Marii Wawrzeckiej.

¹² K. Grodziska, *Portret Jędrzeja Kitowicza, niezwykle dar dla Towarzystwa Naukowego Krakowskiego z 1859 r. i jego konserwacja w 2013*, „Rocznik Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie”, R. 60: 2015, s. 63–68.

¹³ Likwidacja zbiorów Muzeum Starożytności AU nastąpiła w 1891 r., kiedy to przekazano ekspozycje do powstającego Muzeum Narodowego oraz do zakładów uniwersyteckich, zob. B. Schnaydrowa, *Z dziejów Muzeum Starożytności Towarzystwa Naukowego Krakowskiego*, „Rocznik Biblioteki PAN w Krakowie”, R. 17: 1971, s. 57 i n.

Jak powiedziano wyżej, w ciągu 14 lat 58 kobiet złożyło 67 darów. Wydawałoby się, że to początek, że będzie to tendencja wzrostowa wobec zmieniającej się sytuacji społecznej kobiet, ich coraz wyraźniejszej aktywności publicznej i dopuszczenia ich na studia wyższe. Tymczasem analogiczne, wstępnie wykonane zestawienie dotyczące ofiarodawczyń na rzecz Akademii Umiejętności z lat 1873–1919 wykazuje, że na przestrzeni tych 46 lat dary w postaci druków, rękopisów i map złożyło jedynie 25 pań¹⁴. Przyjdzie im poświęcić osobne opracowanie, na razie podkreślimy, że trzy z nich to: Kamila Bystrzonowska, Franciszka Rudzka i Rozalia Saulson, które były ofiarodawczyniami w czasach TNK.

Niemożliwość pełnej identyfikacji 58 ofiarodawczyń nie pozwala też na dokładne wnioski co do ich miejsc zamieszkania. Należy jednak podkreślić wyraźną przewagę mieszkanek Krakowa – jest ich 29. Cztery donatorki mieszkały w Warszawie, trzy we Lwowie. W odniesieniu do kilku ziemianek podano nazwy ich dóbr (Borowa, Iskań, Luborzycza, Śladów, Słobódka Leśna, lub ogólnie: Podole)

Przyjęta w owych latach przez władze TNK metoda zapisywania darów jest dwojaka: dokonywano tego we wspomnianej już Księdze darów (obecnie rękopis 3697 Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie) lub w pozostającym w zasobach Archiwum Nauki Dzienniku podawczym (sygn. TNK 44 i 45). Brakowało konsekwencji, nie wszystkie dary widnieją w obu rejestrach równocześnie, niektóre odnotowane są tylko w jednym, inne tylko w drugim. Co ciekawe, zdarza się, że zapisy dotyczące tego samego daru różnią się stopniem dokładności.

W poniższym zestawieniu ofiarodawczynie uszeregowano alfabetycznie. Podano najpierw odnoszący się do danej osoby dosłowny zapis ze źródła – Księgi darów, a obok zapis z Dziennika podawczego, jeżeli w znaczący sposób różnił się on od pierwszego wpisu. Poniżej dopiero uzupełniono i rozwinięto dane dotyczące samej ofiarodawczynie: daty życia, miejsce zamieszkania, sytuację rodzinną, ewentualne okoliczności towarzyszące, jak śmierć współmałżonka lub innego członka rodziny, którego wolę – lub domniemane życzenie – realizowano. W kilku przypadkach identyfikacja osoby okazała się niemożliwa. Następnie podano numery z Księgi darów i Dziennika podawczego oraz datę złożenia daru. Na samym końcu znajduje się informacja o samym darze, na ogół dość ogólna – o liczbie monet, medali, książek czy rycin, bez ich wyliczenia i opisu. W niektórych przypadkach opis przytoczono dosłownie.

¹⁴ Na podstawie wykazu B. Schnaydrowej, *Ofiarodawcy Akademii Umiejętności 1873–1919. Z badań nad proveniencją zbiorów Biblioteki PAN w Krakowie*, „Rocznik Biblioteki PAN w Krakowie”, R. 26: 1981, s. 11–42, były to dawczynie książek i starodruków: Helena d’Abancourt, Maria Bentkowska z d. Wyleżyńska, Katarzyna Browiczowa (też rękopisy), Kamila Bystrzonowska, Eugenia Donimirska z d. Bonisławska, Natalia Dzierzbicka, Zofia Kaczkowska, Róża Krasińska z d. Potocka, Justyna Maliszewska (też rękopisy), Maria Ogińska z d. Potulicka, Franciszka Rudzka, Rozalia Saulson, Florentyna Skowrońska, Brygida Wierzbowska (też rękopisy) i Józefa Wodzińska z d. Tyszkiewicz. Wyłącznie rękopisy przekazały: Maria Dynowska, Franciszka Helclowa, Wanda Jachowiczowa, Maria Osiecimska i Maria Szembekowa z d. Fredro, a rękopisy i kartografie podarowała Teodora Kotłubajowa.

Za pomoc w dokładniejszym ustaleniu personaliów i statusu osób, tak skrótowo wymienianych w aktach Towarzystwa, serdeczne podziękowania składam Pani Bożenie Lesiak-Przybył z Archiwum Państwowego w Krakowie oraz Pani Agnieszce Rudnik z Biura Zarządu Cmentarzy Komunalnych.

OFIARODAWCZYNIĘ TOWARZYSTWA NAUKOWEGO KRAKOWSKIEGO

1. Pani BIELECKA wdowa po ś.p. Kasprze obywatelu krakowskim / Wna Teresa BIELECKA

Teresa Bielecka z d. Muszyńska (1814 – 28 XI 1870), obywatelka miasta Krakowa, żona Kaspra Bieleckiego (zm. 22 XI 1865), posła na Sejm Rzeczypospolitej Krakowskiej, działacza dobroczynnego, obywatela miasta Krakowa. Oboje zostali pochowani na cmentarzu Rakowickim. Pani Teresa Bielecka oba dary złożyła już po śmierci męża, pierwszy z nich – tydzień po jego zgonie.

KD nr 1121, 29 listopada 1865.

DP, nr 202, 28 listopada 1865.

Zapis z Księgi darów: „Piękna płaskorzeźba na drzewie wyobrażająca wojnę Rzymian w pozłocistych ramach do Muzeum jeszcze przez jej męża obiecana i zapisana”¹⁵. W Dzienniku podawczym opis rozpoczyna się następująco: „drzeworyt czyli płaskorzeźba”.

KD nr 1534, 12 lipca 1869, na ręce ks. Jana Drożdżewicza

DP brak zapisu

Siedem kalendarzyków polskich.

2. Wna Pani BIERKOWSKA

Najprawdopodobniej Konstancja z Wysiekierskich Bierkowska (1827 – 5 XI 1891), w owym czasie wdowa po Ludwiku Bierkowskim (1801–1860), wybitnym chirurgu, profesorze UJ i członku TNK. Była jego drugą żoną; pierwsza, Tekla z Łakomickich, zmarła w 1850 r. Ludwik Bierkowski w 1858 r. podarował do Towarzystwa na Wystawę Starożytności zegar kaflowy. W grę wchodziła-by jeszcze jako ofiarodawczyni Maria Bierkowska, żona Włodzimierza Fryderyka Bierkowskiego, syna Ludwika i Tekli.

KD nr 1344, 30 sierpnia 1867.

DP brak zapisu.

„Czarka czarna terakotowa z dwoma uszkami, wykopalisko pompejańskie”.

3. WNA MICHALINA BOBROWSKA

Bliższych danych nie udało się ustalić.

KD nr 1602, 7 września 1870.

DP brak zapisu.

„Sylwetka woskowej roboty i pręciki z bryczki którą uwieziono Kościuszkę”.

¹⁵ A. Treiderowa, *Kolekcja obrazów, rysunków i rzeźb Polskiej Akademii Umiejętności*, „Rocznik Biblioteki PAN w Krakowie”, R. 18: 1972, s. 68, w wykazie strat wojennych, rzeźby, pozycja nr 8, wymieniona jest płaskorzeźba w drewnie, nieznanego twórcy włoskiego z XVI w., o wymiarach 44 × 76 cm, przedstawiająca bitwę pod Pistorią (62 r. p.n.e.). Według przypuszczeń Leonarda Lepszego mogła ona pochodzić z kolekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego. Prawdopodobnie był to właśnie dar Bieleckich.

4. Panna BOGUMIŁA zakonnica klasztoru S. Jana / Siostra BOGUMIŁA z klasztoru św. Jana w Krakowie / Wielebna Bogumiła REMER, prefekta PP Prezentek / Od Panien Prezentek w klasztorze S. Jana

Bogumiła Michalina Remer (lat 74, zm. 27 I 1885), nauczycielka i wieloletnia prefekta ośmio-klasowej Szkoły Wydziałowej Żeńskiej im. św. Scholastyki, założycielka biblioteki i działającej od 1882 r. wypożyczalni książek w Stowarzyszeniu Nauczycielek, pierwszej tego typu samopomocowej instytucji dla nauczycielek w Krakowie. Biblioteka początkowo była przeznaczona dla członkiń Stowarzyszenia, od 1888 r. była publiczna. Pochowana na cmentarzu Rakowickim.

KD nr 197, 24 stycznia 1861.

DP nr 22, 24 stycznia 1861.

Obraz Matki Boskiej Częstochowskiej „w srebrnych promieniach ozdobionych sześcioma figurkami złoconymi”.

KD nr 462, 3 listopada 1862.

DP brak zapisu.

Franciszek Dmochowski, Sztuka rymotwórcza.

Najpewniej chodzi o wydanie warszawskie dzieła Franciszka Ksawerego Dmochowskiego (1762–1808) *Sztuka rymotwórcza: poema w czterech pieśniach*, z 1788 r. W Bibliotece Naukowej PAU i PAN w Krakowie posiadamy dwa egz. wydania z 1788 r., sygn. 519 lub 12 831, zapewne chodzi o pierwszy z nich.

KD nr 1208, 20 maja 1866.

DP brak zapisu.

Krzyżyk 4 cali wysokości, czarny z masy połyskliwej, nabyty w Londynie za 11 fr. wal[uty] austr[iackiej].

5. Wna Al. z Ch. BORKOWSKA

Aleksandra z Chomętowskich Borkowska (1828–1898), żona Józefa Dunin-Borkowskiego, po jego śmierci mieszkanka Warszawy, pisarka, działaczka społeczna, filantropka. Autorka książeczek do nabożeństwa (*Ołtarzyk żałobny*, *Ołtarzyk rodzinny*) oraz opowiadań historycznych dla młodzieży, m.in.: *Wspomnienia z przeszłości: obrazki poświęcone młodemu wiekowi*, *Powieści i opowiadania dla młodego wieku*, *Panna Marychna z Oporowa*, *Wojewodzie Spiski*, *Maria Klementyna Sobieska: opowiadanie o wnuczce króla Jana*, *Nad wodami Bałtyku*, *Rycerz zakonnik*. Wraz z Józefą Śmigielką redagowała w latach 1861–1868 „Kółko Domowe: pismo poświęcone polskim rodzinom” oraz „Kronikę Rodziną”.

KD nr 386, 11 czerwca 1862.

DP nr 171.

„Kółko rodzinne za miesiąc maj i czerwiec” [w KD błędnie zapisany tytuł, w DP prawidłowo: „Kółko domowe”].

6. SZANOWNY [!] PANI BURZYŃSKA z Krakowa / Wna BURZEŃSKA / Wna BURZYŃSKA z Krakowa

Prawd. Teresa Burzyńska, w 1858 r. odnotowana jako właścicielka domów przy ul. Szczepańskiej 371 i przy placu Szczepańskim 393. Dar złożony na ręce prezesa Józefa Majera.

Mieszkały w tym czasie w Krakowie też: Julia Burzyńska (1844–1921), Józefa Burzyńska, panna, zmarła 3 IV 1866, Balbina Józefa Burzyńska (1838–1901), córka urzędnika Magistratu, oraz Emilia z Kopffów Burzyńska (ok. 1845–1917), żona profesora UJ (wydaje się za młoda na składanie daru w 1863 r.).

KD nr 806, 8 lutego 1863.

DP brak zapisu.

Dziewięć pieniążków srebrnych, szesnaście miedzianych, jeden brązowy i jeden żelazny odlew medalika.

KD nr 952, 28 maja 1864.

DP nr 86.

„Obraz olejny przedstawiający bitwę konnicy polskiej z moskiewską z początków XVIII w. robota”.

KD nr 1109, 5 sierpnia 1865.

DP brak zapisu.

Beschreibung alter Lamar, Munster 1614. Zapewne chodzi o dzieło Sebastiana Munstera.

7. Wna Seweryna CZAJKOWSKA

Seweryna z hr. Szembeków Czajkowska (zm. 25 I 1893) mieszkała w Krakowie przy ulicy Szerokiej 211. Odnotowana jako właścicielka licznego zbioru porcelany francuskiej, saskiej i chińskiej. Pochowana na cmentarzu Rakowickim.

KD nr 267, 23 listopada 1861.

„Dawna tabakierka bukszpanowa z rżniętym na niej Barankiem Bożym”.

DP nr 311, 23 listopada 1861.

„Tabakierka stara bukszpanowa z rżniętym na niej Barankiem Bożym i napisem około niego (zdaje się, że było to naczynie kościelne)”.

8. Wna JWPanna Ludwika DEMBIŃSKA / Wielmożna L. DEMBIŃSKA

Ludwika Dembińska (1816–1884), córka generała Henryka Dembińskiego i Heleny z d. Turno. Mieszkała w Boryniczu w powiecie bobreckim. Odnotowana jako właścicielka zbioru wykopalisk i około 400 medali. W 1876 r. przekazała do zbiorów Gabinetu Archeologicznego UJ mumię ibisa, przywiezioną w 1838 r. przez gen. Henryka Dembińskiego z Egiptu. Pochowana na cmentarzu Rakowickim.

KD nr 1305, 28 kwietnia 1867.

DP brak zapisu.

Książka jej autorstwa: *Rozmowy niedzielne siostry Anny z jej czeladką służebną i rzemieślniczą ku jej umoralnieniu*, Kraków 1867, w Drukarni Franciszka Grzybowskiego.

Egzemplarz książki posiadamy w zbiorach, sygn. 22 539 II, bez dedykacji czy znaku własnościowego.

9. Od Wiel. Ludwika DZWONKOWSKIEJ w Krakowie

Ludwika Dzwonkowska z d. Witkowska (1787 – 11 IX 1869), obywatelka miasta Krakowa, żona Anzelma Teodora Dzwonkowskiego, podróżnika, właściciela kamienicy Hetmańskiej przy Rynku. Pochowana na cmentarzu Rakowickim.

KD nr 38, 27 marca 1860.

DP nr 118.

Bogaty dar książkowy w postaci 16 starodruków, w tym 5 tomów Volumina Legum, Indeksu do nich, 8 tomów Konstytucji i diariuszy sejmowych i 6 starodruków o tematyce prawniczej.

10. Wna Karolina FIHAUSER

Karolina Fihauer (1829–1903), siostra Konrada Fihauera (1830–1882), ziemianina, posła do Sejmu Krajowego. Konrad Fihauer jest odnotowany jako darczyńca w 1861 r. (zob. KD, nr 228 i 315).

KD nr 421, 7 sierpnia 1862.

DP brak zapisu.

„Do numizmatyki tutejszej siedm piądzków polskich i niemieckich”.

11. Wna Julia GOCZAŁKOWSKA we Lwowie / Od Wnej Julii GOCZAŁKOWSKIEJ ze Lwowa

Julia z Lewieckich Goczałkowska (1809–1888), nauczycielka, współzałożycielka wraz z mężem Wojciechem szeregu szkółek powszechnych w okolicach Tarnowa, następnie prowadziła dwa zakłady wychowawcze, w Tarnowie i Lwowie. Autorka publikacji: *Rozmaitości dla ludu wiejskiego 1843–1845*, też trzytomowe *Pisma wierszem i prozą* (1845), redagowała i wydawała kilka pism dla młodzieży, jak „Bławatek”, „Wianki”, „Wieniec”. Zwolenniczka studiów wyższych kobiet, także ich kształcenia technicznego. Darczyńcą na rzecz TNK był też jej mąż Wojciech Goczałkowski, który 7 grudnia 1861 r. podarował swoje *Wspomnienia z lat ubiegłych* (z rycinami, Kraków 1861) oraz medal bity we Francji na pamiątkę rzezi galicyjskiej (KD, nr 285 z 1861 r.). Warto dodać, że 12 maja 1867 r. zwracała się do władz TNK o sfinansowanie nakładu jej *Powiatki dla ludu i szkół ludowych* z Funduszu Lubomirskiego. Otrzymała odpowiedź odmowną, wysłaną 13 maja do Bobowej.

KD nr 260, 13 maja 1861.

DP nr 144.

Gramatyka polska do użytku szkół niższych, Lwów 1861 (utwór własnego autorstwa).

12. Wna GRABKOWSKA, dziedziczka dóbr w Śladowie / Wna GRABKOWSKA właścicielka dóbr w Śladowie

Bliższych danych nie udało się ustalić.

W drukowanej publikacji: *Dary złożone c.k. Towarzystwu... 1862/1863*, s. 16, jako ofiarodawca figuruje: W. Grabowski ze Śladowa. W obu poniższych źródłach rękopiśmiennych zapis bez wątpliwości dotyczy kobiety.

KD nr 356, 15 kwietnia 1862.

DP nr 124.

Noga sztuczna po generale Sowińskim z listem dowodzącym autentyczności.

13. Wna HARAJEWICZOWA

Ludwika z Janiszewskich Harajewiczowa (1821 – 13 IV 1911), córka Pawła i Tekli Janiszewskich, żona dr. Jana Harajewicza, lekarza, w latach 1866–1893 dyrektora Krajowego Powszechnego Szpitala św. Łazarza w Krakowie, radnego miejskiego. Obydwoje występują w spisie mieszkańców Krakowa za rok 1857. Pochowana na cmentarzu Rakowickim.

KD nr 1235, 6 września 1866.

DP brak zapisu.

Moneta srebrna gdańska z roku 1532.

14. Wielmożna Ludwikowa z Treutlerów HELCLOWA

Anna Szternsztyn Helclowa z d. Treutler von Traubenberg (1813–1880), pochodząca z zamożnej bankierskiej rodziny, poślubiła krakowskiego bankiera, Ludwika Helclę (1810–1872), posła na Sejm Krajowy, wiceprezydenta miasta Krakowa, wybranego w pierwszych po nadaniu Galicji autonomii wyborach. Oboje byli znani ze swej działalności dobroczynnej. Po śmierci męża Anna ufundowała kaplicę na cmentarzu Rakowickim (z kryptą na pomieszczenie grobowca rodzinnego) oraz Dom Ubogich, noszący obecnie ich imię.

KD 1289, 20 lutego 1867.

DP brak zapisu.

Kieszonkowa notatka [notes] w kształcie pugilaresu w perłową macię oprawiona.

Książka niemiecka do nabożeństwa z 1758 r. w rękopisie „ciekawa dla rozlicznych amuletów i egzorcyzmów umieszczonych na końcu”. Dopisek przyjmującego dar: „pomnik średniowiecznego mnichów niemieckich szaleństwa”.

15. Wna JAKUBOWSKA składa do Muzeum

Ksawera z Meciszewskich Jakubowska (lat 85, zm. 1895), żona lekarza Wojska Polskiego Macieja Jakubowskiego (1809–1869), uczestnika powstania listopadowego, odznaczonego *Virtuti Militari*, członka wielu towarzystw naukowych. Oboje pochowani na cmentarzu Rakowickim.

KD nr 1563, 15 grudnia 1869.

DP brak zapisu.

Order *Virtuti Militari* w dwóch okazach po Macieju Jakubowskim.

16. Wna Justyna JĘDRZEJEWSKA z Krakowa

Prawd. Justyna Jędrzejowska, ur. 1832, córka Franciszka i Barbary, występująca w spisie ludności z 1858 r.

KD nr 259, 8 listopada 1861.

„Przysłała w darze jeden medal brązowy z r. 1846, drugi cynowy z r. 1861 i plakacik 1/8?”.

17. J.Wna z BYSTRZONOWSKICH KOCHANOWSKA

Liberata z Bystrzonowskich Kochanowska (ok. 1800–1880, też data śmierci 1899 w Paryżu, jako zakonnica), córka Kazimierza Bystrzonowskiego (1764–1840), wnuczka Michała (ok. 1730–1798), żona Władysława Korwin-Kochanowskiego z Kochanowa.

KD nr 922, 14 marca 1864.

DP nr 49.

Aksamitny mundur niebieski złotem haftowany, w którym „dziad jej ś.p. Michał hr. Bystrzonowski na pokojach króla Leszczyńskiego bywał”.

Kurtka „po Kazimierzu hr. Bystrzonowskim z powstania Kościuszki”.

Część rękocyfry jaspisowej od pałasza Kazimierza Bystrzonowskiego.

18. Wna Wiktoria Komarnicka ze Lwowa / Pani KOMARNICKA w darze po ś.p. adwokacie Komarnickim ze Lwowa / Wna Wiktoria Komarnicka przysłała w darze / Wna WIKTORIA KOMARNICKA w przejeździe swym do kąpieli.

Wiktoria Komarnicka (lat 71, zm. 6 VI 1878), ziemianka, według klepsydry: właścicielka „państwa Pilzna z przyległościami”. Siostra adwokata lwowskiego Ludwika Komarnickiego, zm. 1861, pochowanego na cmentarzu Stryjskim. Pochowana w grobie rodzinnym we Lwowie.

KD nr 333, 4 marca 1862.

DP nr 65.

„Ośm portretów królów polskich w złożonych ramach”¹⁶.

191 tomów pozycji książkowych ze zbioru jej brata, niektóre wielotomowe, też Paprockiego, *Statuta Herburtów 1570*, *Polonia Starowolskiego*, *Herby rycerstwa* i in., dzieła prawnicze (*Prawa Królestwa polskiego 1782*, *Kodeks Napoleona*, *Pomniki prawa polskiego Helcla*), słowniki, też prace Bielowskiego, Szajnochy, Paulego, Grabowskiego, Wójcickiego, Gołębiowskiego, Mickiewicza, Mochnackiego, pamiętniki Koźmiana, Ogińskiego, Olizara, Sołtyka, Jemiołowskiego, Kraszewskiego, Pietrusińskiego.

KD nr 377, 24 maja 1862.

DP nr 156.

Pozostałość księgozbioru brata, przywiozła osobiście: 6 zeszytów Biblioteki Polskiej Turowskiego, 4 tomy Ruthiera *Historii Polskiej*, wyd. XII, dwa tomy Leonarda Chodźki *La Pologne*, z ilustracjami.

19. JWa Katarzyna NAŁĘCZ-KORZENIOWSKA obywatelka z Podola

Dary przekazane za pośrednictwem Ludwika Bernatowicza

KD nr 1286 i 1287, 16 lutego 1867.

DP nr 22.

36 medali angielskich monarchów, 29 medali książąt lotaryńskich, różnych innych monet i medali 31.

„Para damskich trzewików tatarskich z przeszłego wieku”.

20. Wna Alojza KRZEPICKA

Wg spisu ludności Krakowa z 1858 r. Alojza Krzepicka z d. Poszepczyńska, emerytka, żona lub wdowa po Władysławie Krzepickim (niewystępującym w spisie). Miała dwóch synów, zmarłych w 1857 i 1858 r.

KD nr 1604, 21 listopada 1870.

DP brak zapisu.

16 sztuk monet i „zegarek z tarczą w piśmie klinowym”.

¹⁶ A. Treiderowa, *op. cit.*, s. 72, 77 i 80, z daru Wiktorii Komarnickiej pochodzą posiadane obecnie przez PAU portrety Zygmunta I Starego autorstwa Leopolda Plessa, Stefana Batorego, Władysława IV, Jana III Sobieskiego i Stanisława Augusta Poniatowskiego.

21. Od Wnej L. LEŚNIEWSKIEJ przez F. Wężyka prezesa / Wna LEŚNIEWSKA

Ludwika Leśniowska z d. Zieleńska (1814–1890), działaczka społeczna, m.in. w 1850 r. w Komitecie Pogorzeli po pożarze Krakowa, kiedy to zainicjowała ofiarę tzw. tygodniowego krajcara na rzecz odbudowy kościoła Dominikanów, a w późniejszym czasie współpracowała ze słynnym księdzem Kazimierzem Siemaszką, pisarką posługującą się pseudonimem Ludka z Myślenic, autorka i redaktorka pism ludowych „Dzwonek” i „Nowiny ze świata”, uczestniczka akcji wydawania i autorka popularnych prac historycznych przeznaczonych dla ludności wiejskiej, jako redaktor odpowiedzialny „Nowin” skazana w kwietniu 1864 r. na trzy miesiące więzienia, karę odbyła, jej adwokatem był Mikołaj Zyplikiewicz. Po zwolnieniu opublikowała pracę *Pamiętnik. Myśli w więzieniu*. Prowadziła również w Krakowie biuro pośrednictwa pracy dla służby domowej.

Dar przekazany za pośrednictwem prezesa Franciszka Wężyka.

KD nr 194, 9 listopada 1859.

DP nr 415.

Sześć egzemplarzy utworu własnego autorstwa, *Historia polska dla ludu*, Kraków 1860, z przeznaczeniem „na fundusz domu Towarzystwa, egz. po 3 zł. reńskie wal. austr.”

KD nr 188, 12 stycznia 1861.

DP nr 7.

Dary złożone c.k. Towarzystwu..., 1859/60, s. XXIII.

Dar 170 egzemplarzy *Kolendy dla ludu wiejskiego na rok 1861*.

Również z przeznaczeniem na fundusz budowy domu Towarzystwa.

22. Wna LEWICKA z Kazimierza.

Franciszka z Eizenbaumów Lewicka (lat 85, zm. 20 VI 1885), wdowa po Adolfe Lewickim, dyrektorze Szkoły Przemysłowo-Handlowej w Krakowie. W klepsydrze: „błogosławionej pamięci”.

KD nr 842, 3 lipca 1863.

DP brak zapisu.

Intaglio na ametyście z wyobrażeniem Kopernika.

23. Od Wnej Pani Józefy LIGEZYNY

Bliższych danych nie udało się ustalić. Podziękowanie wysłano na ręce hr. Józefa Załuskiego.

KD nr 157, 9 sierpnia 1859.

DP nr 327.

Ząb mamuta wydobyty z rzeki Wisłok we wsi Cieszyna w powiecie jasielskim.

24. Pani LOMPINA wdowa po Józefie Lompie

Weronika Lompina z d. Grzegorz, córka nauczyciela, druga (od 1837 r.) żona i wdowa po Józefie Lompie, zmarłym 23 marca 1863 r. Dar składała zatem już po śmierci męża. Sam Józef Lompa był darczyńcą na rzecz TNK w 1861 r. (KD, nr 237 i 261).

KD nr 908, 8 lutego 1864.

DP nr 29.

Dykejonarz roślinny Kluka, w 3 tomach, dublet
Nowy Parnas Polski, Oddział II, poezje Odyńca.

25. Wielm. Aniela ŁĄCKA z Warszawy

Bliższych danych nie udało się ustalić.

KD nr 1210, 12 czerwca 1866.

DP brak zapisu.

Obrazek chiński na papierze wyobrażający gałązkę róż i motyla.

26. Od JWnej hrabiny z KIRCHMAYERÓW ŁOSIOWEJ

Euzebia z Kirchmajerów Łosiowa (ur. 1836), córka bankiera krakowskiego Antoniego Wincentego Kirchmajera i Franciszki Józefy z Bartłów, od 1856 r. żona Adama Łosia, matka literata i kolekcjonera Wincentego Łosia. Dar składany za pośrednictwem dr. Kremera.

Brak zapisu w KD.

DP nr 67, 4 grudnia 1871.

„Siedm dzieł bibliotecznego wartości”.

27. Wna Leopoldyna MASTEJSKA

Leopoldyna Mastelska z d. Wasilkowska (lat 45, zm. 1865), obywatelka ziemska z Królestwa Polskiego, żona Ludwika Mastelskiego. pochowana na cmentarzu Rakowickim.

KD nr 872, 28 października 1863.

DP brak zapisu.

„Mozaika przedstawiająca motyla wielkości cala okrągłego”.

28. Od Wnej Pani MAZARAKOWEJ właścicielki wsi Luborzycy pr. komorę Baran w Królestwie Polskim / Wna Mazarakowa obywatelka w Luborzycy

Emilia z Wendów Mazarakowa (1812–1900), córka Marcellego Wende, urzędnika składu solnego w Brzesku. Żona Ludwika Mazarakiego (1813–1880), uczestnika powstania krakowskiego 1846 r., więźnia pruskiego i rosyjskiego, zesłańca do kopalni nerczyńskich, od 1859 r. ponownie w Królestwie Polskim. Dzierżawili wspólnie z żoną wsie Luborzycza oraz Niegardów w pow. miechowskim.

KD nr 234, 10 kwietnia 1861.

DP nr 103.

Para ostróg wyoranych w Luborzycy na karczowisku zwanym Piotrowice.

Główka kamienna mężczyzny brodatego znaleziona na miejscu zwanym Sowiczany, milę od Miechowa.

29. Pani Ludwika MĄCZYŃSKA obywatelka krakowska / JW Pani Ludwika MĄCZYŃSKA obywatelka krakowska

Ludwika z d. Mainioni Mączyńska (1796 – 7 VIII 1879), córka oficera austriackiego i Barbary z d. Dzianott, żona Macieja Mączyńskiego (1792–1847). Obywatelka miasta Krakowa. W 1858 r. właścicielka domu nr 22/3 przy Rynku Głównym. Pochowana na cmentarzu Rakowickim, pas Lb.

KD nr 274, 27 listopada 1861.

DP nr 318.

Dwa dawne proporce ułańskie, trzy dokumenty z roku 1794 i plakat teatralny.

30. Od Ludwiki MŁOCKIEJ na ręce Franciszka Paszkowskiego / Szan. Paszkowski Franci-szek członek C.K. Tow. Nauk. Krak. składa w imieniu pani Ludwiki Młockiej

Ludwika Młocka z d. Drewnowska (1825–1904), wnuczka Kajetana Kwiatkowskiego, członka Warszawskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, żona Władysława Młockiego. Była członkinią zwyczajną Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych w Warszawie, przekazała zbiór dziadka za pośrednictwem gen. Franciszka Paszkowskiego.

Dary złożone c.k. Towarzystwu... 1859/1860, s. XXXIII.

KD nr 128 10 czerwca 1859.

DP nr 275, podziękowanie z 16 listopada 1859.

„Zbiór dyplomatów, manuskryptów, listów itp. wraz ze spisem tychże”, ułożonym przez F. Paszkowskiego.

31. Od Wnej Pelagii z Duninów Brzezińskich MORELOWSKIEJ

Pelagia z d. Dunin Brzezińska, zam. Morełowska (lat 61, zm. 20 IV 1871), wdowa po Janie Kantym Morełowskim (lat 56, zm. 20 I 1856), pedagogu, dyrektorze c. k. Szkoły Głównej w Krakowie i seniorze Bursy św. Barbary, członku Towarzystwa Naukowego Krakowskiego.

Dary złożone c.k. Towarzystwu... 1859/1860, s. XXXI.

KD nr 173, 5 września 1859.

DP nr 350.

„Portret olejno malowany X. Andrzeja Kitowicza kustosa i kanonika kaliskiego, autora Pamiętników (pokrewnego dawczyni)”.

32. W. Pani Marya z Doliwów Godziemba, pseudonim mający znaczyć pani Marya NERLI-CHOWA / Wna Wincenta NEHRLICH

Wincenta Nehrlichowa z d. Kleczkowska, literatka, w *Bibliografii* Estreichera wymieniona w dziale „Autorek Polek”, a także jako autorka dramatu w pięciu aktach *Wajdelotka* oraz sceny lirycznej *Leander i Hero*.

KD nr 1273, 15 stycznia 1867.

DP brak zapisu.

„Kunas. Obraz dramat litewski”.

KD nr 1185, 7 kwietnia 1866.

„Wincenta Nerlich swą pracę *Wajdelotka. Dramat. Napisała Maria z Doliwów Godziemba 1866*”.

DP brak zapisu.

Posiadamy w zbiorach Biblioteki ten właśnie egzemplarz, sygn. 153 795 I, z odręczną dedykacją: „Towarzystwu Naukowemu Krakowskiemu ofiaruje Autorka (Nerlich Wincenta)”.

33. Wna ORZECHOWICZOWA ze Lwowa

Zofia z Obniskich Orzechowiczowa (zm. 1866), żona Andrzeja Orzechowicza, ziemianka, wraz z mężem prowadziła salon artystyczno-literacki we Lwowie. Ich synem był znany kolekcjoner i mecenas sztuki, Bolesław Orzechowicz (1847–1927).

KD brak zapisu.

DP 1865, nr 218, 29 grudnia 1865, na ręce Prezesa Józefa Majera.

Luźne druki historyczne z przeszłego wieku i jeden autograf z podpisem Kajetana Sołtyka.

34. Wna PAREŃSKA, obywatelka miasta Krakowa / Obywatelka krakowska Szanowna Pani Pareńska

Prawd. Franciszka z d. Żychowicz Pareńska (1816–1889), żona Józefa Pareńskiego (1807–1855), radcy sądowego, matka znanego lekarza Stanisława Pareńskiego.

KD nr 1261, 10 grudnia 1866.

DP nr 209.

Dwa żelazne tłoki pieczętne polskie „z nowszych”.

35. Pani PIWCZYNA Julia ze Słobódki Leśnej

Właścicielka dóbr Słobódka Leśna koło Kołomyi, działająca społecznie. Wraz z Zygmuntem Piwko podarowali obiekty (ptaki) do Muzeum Dzieduszyckich we Lwowie. W 1865 r. na zbiórkę dla pogorzalców Kołomyi przekazała 5 korcy zboża. Pierwszy dar dla TNK złożyła w 1854 r. – pismo „Przyjaciół Domowy”, wydawane we Lwowie. Była w latach 1855–1869 członkiem Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie

Dary złożone c. k. Towarzystwu... 1858/1859, s. 5 i 7: Nóż krzemienisty i 40 sztuk monet różnych.

KD brak zapisu.

DP nr 132, 1865 r.

Na ręce p. Jana Radwańskiego przysłała „starą rycinę wojny Turków z Włochami i Niemcami na Węgrzech i dwa banknoty austriackie z r. 1809”.

36. Od Pani MARI I PNIEWSKIEJ w domu Bugajskiego mieszkającej tam gdzie drukarnia Budweisera

Marianna Matylda Pniewska z d. Bugajska (1825 – prawd. 1890 na dworcu kolejowym w Bochni), w 1845 r. poślubiła Józefa Pniewskiego (1810–1875), uczestnika powstania listopadowego, w czasach Rzeczypospolitej Krakowskiej urzędnika Izby Obračunkowej. Według spisu ludności Krakowa z 1857 r. był urzędnikiem Wydziału Skarbowego.

KD nr 293, 22 lipca 1861.

DP nr 199.

„20 sztuk drobnych monetek starych, miedzianych, brązowych i srebrnych”.

37. Wdowa po śp. POGONOWSKIM

Agnieszka Pogonowska z d. Czepuchowicz (1804–1889), żona Stanisława Pogonowskiego, profesora Gimnazjum św. Anny w Krakowie. Matka Joanny Pogonowskiej (1845–1928), nauczycielki i działaczki środowiska nauczycielskiego.

KD nr 1571, 15 stycznia 1870.

DP brak zapisu.

119 rycin i sztychów.

KD nr 1573, 7 lutego 1870.

DP brak zapisu.

40 planów i map.

38. Szanowne Panie hr. PONIŃSKA i Leonila WĄSOWICZ

Leonilla Dunin-Wąsowicz, mieszkanka Petersburga, znana z pomocy na rzecz skazańców i sybiraków, współpracowała ze słynnym księdzem Ludwikiem Ruczką, posłem na Sejm Krajowy i do parlamentu wiedeńskiego, wykorzystującym swoje kontakty dla ratowania galicyjskich zesłańców.

Hrabina Ponińska – zapewne Olga Ewa z d. Światopełk Czetwertyńska (1835–1908), żona gen. Władysława Ponińskiego, lub Leokadia Ponińska z d. Kalkstein (1818–1868), żona Stanisława Kaliksta Ponińskiego.

KD nr 1293, 8 września 1867.

DP brak zapisu.

Czterdzieści kawałków mozaiki, medalik drewniany rzeźbiony za szkłem, odcisk Spisku Tella na masie rogowej [?], figura rycerza nabijana srebrem na szylkrecie.

Medale obce i polskie: sześć żelaznych, cztery ołowiane, dwa brązowe.

Dwa kawałki kotary z łóżka Tadeusza Kościuszki w Szwajcarii.

39. JWna księżna z Gunterów PUZYNINA/ Księżna z Guntherów PUZYNINA

Albina Gabriela z Guntherów Puzynina (1815–1869), córka Adama Gunthera, po którym odziedziczyła zamiłowania kolekcjonerskie, ziemianka, żona księcia Tadeusza Puzyny. Poetka, pisarka, pamiętnikarka, kolekcjonerka autografów i sztambuchów, filantropka. Autorka m.in. wydanych pośmiertnie w 1928 r. wspomnień *W Wilnie i dworach litewskich*. W ich majątku Hordzilowo gościła licznych artystów i pisarzy.

KD nr 1387, 16 grudnia 1867.

DP nr 177.

Rękawiczki ofiarowane kwestarce narodowej z 1793 r.

Krzyżyk wykonany z olchy rosnącej pod Grochowem.

Krzyżyk z kości słoniowej, obrączki, dwa różańce i koronka, robota wykonana z chleba przez więźniów litewskich z czasów Murawiewa.

Album rysunków z 1831 r.

40. Wna Pani ROGAWSKA

Eufemia z Brigantich Rogawska (zm. 1905), żona Karola Rogawskiego, członka Towarzystwa i również jego darczyńcy (KD nr 171 z 1860 r.). Była pisarką, wielką rzeczniczką Towiańskiego. Po

śmierci męża, w 1897 r., ufundowała klasztor sióstr dominikanek w Ołpinach, odziedziczonym po nim majątku w Sądeckiem.

KD nr 1606, 7 stycznia 1871.

DP brak zapisu.

Orzeł polski odcisnięty na atlasie, ozdobiony wizerunkiem królów polskich.

41. W. Pani ROZWADOWSKA z Krakowa

Prawd: Paulina Aleksandra z d. Steinkeller Rozwadowska (1826 – 18 XI 1876), córka wybitnego przemysłowca Piotra Steinkellera, ukończyła Instytut Maryjny w Petersburgu, żona Władysława Rozwadowskiego, profesora Instytutu Technicznego i radnego miasta Krakowa. pochowana na cmentarzu Rakowickim.

KD nr 960, 20 czerwca 1864.

DP brak zapisu.

„Oganiczka chińska” [?].

42. WWna Franciszka RUDZKA z Warszawy

Franciszka Wężyk-Rudzka z d. Ciechomska (1804–1880), żona Jana Grzegorza Wężyka Rudzkiego (1792–1874), rzeźbiarza, architekta, miłośnika sztuki i kolekcjonera antyków i dzieł sztuki. W ostatnich latach życia mieszkali we Florencji (gdzie Jan Rudzki zmarł) i w Krakowie. Matka Alfreda (zmarł w Pau, Francja, 17 I 1865) i Juliusza (zmarł w Kownie podczas budowy mostu kolejowego 24 I 1862), obaj bracia byli inżynierami.

KD nr 1349, 20 września 1867.

DP nr 120.

„Otrzymało koleją w 5 paczkach 340 tomów różnych dzieł naukowych francuskich jako pozostałość po jej synach Alfredzie i Juliuszu”.

KD nr 1461, 4 listopada 1868.

DP brak zapisu.

Ciąg dalszy powyższego daru.

43. Wna Rozalia z Felixów SAULSONOWA

Rozalia Saulson z d. Feliks (1807–1896), pisarka i tłumaczka, mieszkała początkowo w Kongresówce, następnie w Krakowie. W nekrologu scharakteryzowana jako „gorąca patriotka, która pragnęła uczucia narodowe wlać w szeregi swych współwyznawców”. Autorka m.in. przewodnika *Warmbrunn i okolice jego w 38 obrazach zebranych w 12 wycieczkach przez Pielgrzymkę w Sude-tach* (Wrocław 1850), obrazka scenicznego pt. *Kłonek* oraz *Dziejów Starego Testamentu z dodaniem dalszego ciągu historii ludu izraelskiego aż do Machabeuszów* (Kraków 1877, w drukarni Anczyca). Przełożyła z języka hebrajskiego *Osiemnaście kantyków z rytuałowych modlitw Izraelitów* (1865). Ofiarowane do TNK *Modlitwy dla Polek* wydał w 1861 r. w Warszawie Henryk Natanson.

KD nr 1111, 28 sierpnia 1865.

DP brak zapisu.

Dwie prace własnego autorstwa: *Modlitwa dla Polek wyznania mojeszowego i Ośmnaście kanticzek dla Izraelitów*.

44. Wna Jenerałowa Amelia SKRZYNECKA

Amelia ze Skrzyńskich Skrzynecka (1799 – 10 XII 1876), córka Antoniego Z. Skrzyńskiego i Amelii z Głuchowskich, właścicielka majątku Krasne, żona generała Jana Skrzyneckiego.

KD nr 985, 5 września 1864.

DP nr 124.

Gazeta „L’Univers” z roku 1858 i 1859 w paczkach miesięcznych powiązana.

45. Wna SOBIESKA Teresa

Być może krewna Jana Sobieskiego (1787 – 5 XII 1865), pochowanego na cmentarzu Rakowickim. Bliższych danych nie udało się ustalić.

KD nr 1200, 1 maja 1866.

DP nr 93.

Duży medal srebrny bity na cześć Jana III Sobieskiego.

46. Wna BARONOWA STEIN

Bliższych danych nie udało się ustalić.

KD nr 990, 16 września 1864.

DP brak zapisu.

Ostroga szwedzka.

47. Wna SYMONOWICZOWA

Elżbieta Symonowiczowa z d. Kmitówna (7 VII 1807 – 19 VII 1899), córka Wojciecha i Salomei Kmitów, w 1838 r. poślubiła Marcelego Napoleona Symonowicza (1807–1863), oficera w powstaniu listopadowym, odznaczonego *Virtuti Militari*, urzędnika za Rzeczypospolitą Krakowską. W spisie mieszkańców Krakowa z 1857 r. występują obydwój, Marcele jako inspektor przychodów skarbowych. Rodzinę dotknęła seria tragedii: syn Adalbert, ur. 1842, poległ w 1863 r., w niedługim czasie zmarła czternastoletnia córka Maria, ur. 1848, a w sierpniu 1863 r. Marcele (na apopleksję). Grób Symonowiczów znajduje się w pasie Ka na cmentarzu Rakowickim.

KD nr 1591, 13 lipca 1870.

DP brak zapisu.

Cztery etruskie naczynka.

48. Wna Pani Scholastyka TARNAWSKA obywatelka krakowska

Scholastyka Tarnawska z d. Zawilińska, l. v. Choróbska (Końskie 1795 – data śmierci nieznana), w 1832 r. jako wdowa po Józefie Choróbskim poślubiła Wincentego Tarnawskiego (1793–1861), obywatela miasta Krakowa, urzędnika za Rzeczypospolitą Krakowską. Obydwój figurują w spisie mieszkańców Krakowa w 1857 r. Wincenty Tarnawski pochowany jest na cmentarzu Rakowickim, w pasie Kc.

KD nr 835, 30 maja 1863.
DP brak zapisu.
Trzy figury rzeźbione z drewna.

49. Wielmożna Aleksandra TROJAŃSKA z Krakowa

Aleksandra ze Zgorzalewiczów Trojańska (ok. 1818–1895), córka Juliana Zgorzalewicza z Kościana i Małgorzaty z Muszkiewiczów, od 1833 r. żona Jana Kajetana Trojańskiego (1796–1850), profesora filologii polskiej i łacińskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, dziekana Wydziału Filozoficznego, zmarłego podczas kuracji w Marienbadzie. W spisie mieszkańców Krakowa z 1857 r. występuje jako „emerytka”, tj. osoba utrzymująca się z kapitału lub emerytury po mężu.

KD nr 227, 28 marca 1861.
DP nr 94
11 sztuk monet: srebrnych 9, brązowa jedna, cynowa jedna.

50. Pani WAWRZECKA Marya, wdowa po Nauczycielu

Maria Wawrzecka z d. Zakrzewska (lat 68, zm. 30 VI 1867), wdowa po nauczycielu przy Szkole Przemysłowo-Handlowej w Krakowie.

Dar przekazała za pośrednictwem Antoniego Kozubowskiego.
KD nr 1318, 12 czerwca 1867.
DP brak zapisu
Pamiętki po bracie Alojzym Zakrzewskim, „kapitanie inżynierii b. Wojsk Polskich, odznaczonym krzyżem Virtuti Militari, a następnie obywatelu Stanów Zjednoczonych Ameryki, po powrocie do Krakowa żył cztery lata, zmarł w 1865 r.”
Plan odbudowania miasta San Francisco po spaleniu.
Plan dróg morskich między Ameryką a Azją autorstwa Alojzego Zakrzewskiego.

51. JWna Urszula WIELOGŁOWSKA

Urszula z Sołtyków Wielogłowska (lat 87, zm. 4 VI 1876), żona Kaspra Wielogłowskiego, senatora, kasztelana Królestwa Polskiego i prezesa Senatu Wolnego Miasta Krakowa.

KD nr 1574, 18 lutego 1870.
DP brak zapisu.
Dyplom oryginalny króla Jana Kazimierza dla Chęcín. Jest to posiadany przez Bibliotekę dyplom z 30 sierpnia 1654¹⁷.

52. Wna WIKTOROWA obywatelka z Borowej

Józefa Skarbek Wiktorowa, dziedziczka Borowej, wsi w podkarpackiem. Czy tożsama z panią Wiktorową z d. Borowską ze wsi Borowa, powiat mielecki, bratową Julii Wiktorowej z Mieroszewskich?

¹⁷ K. Dziwik, *Katalog dokumentów pergaminowych Biblioteki Polskiej Akademii Nauk w Krakowie. Cz. II: Dokumenty z lat 1573–1787*, Wrocław–Warszawa–Kraków 1968, s. 61, nr 385.

Przekazano przez ks. W. Serwatowskiego.
Dary przekazane c. k. Towarzystwu... 1862/1863, s. 12 i 15.
 KD nr 456, 23 października 1862.
 Siedem monet srebrnych, 29 miedzianych i „mniemany amulet kozacki”.
 DP nr 263, 1862: blacha miedziana rytowana oprawiona w srebrną ramkę z uszkiem tudzież 36 monet starych srebrnych i miedzianych.

53. Od Wnej Maryi WILKOSZEWSKIEJ przez rękę Wo. Zarańskiego

Maria Wilkoszewska z d. Zarańska (1812–19 IX 1883), pochowana na cmentarzu Rakowickim.

Dar przekazany za pośrednictwem Stanisława Zarańskiego.
 KD nr 166, 29 listopada 1860.
 DP nr 337, 28 listopada 1860.
 Talar saski z trzema książętami z roku 1592.

54. Wna Julia ZAŁĘSKA właścicielka dóbr Iskani

Julia Załęska, żona Gabriela Załęskiego, właściciela wsi Iskań, powiat przemyski, gmina Dubiecko, gdzie parokrotnie w latach 60. i 80. gościli Oskara Kolberga.

KD nr 1492, 2 marca 1869.
 DP brak zapisu.
 „Portret Jerzego I elekt. sas., męża Barbary, córki Kazimierza”, był to niezwykle cenny dar, portret pędzla Łukasza Cranacha starszego (1472–1533), przedstawiający Jerzego Brodatego (1471–1539), męża Barbary, córki Kazimierza Jagiellończyka, księcia sasko-miśnieńskiego. Zagadkowa jest proveniencja daru, według założen Leonarda Lepszego pochodził on z pierwotnego wyposażenia Zamku Królewskiego na Wawelu. W 1938 r. PAU zdeponowała go w zbiorach wawelskich, gdzie jest w stałej ekspozycji¹⁸.

55. Emilia hr. ZAŁUSKA

Emilia Leopoldyna z d. Auerhammer Załuska (1826–1891), żona Jana Konrada Załuskiego (1820–1887), ziemianina, właściciela dóbr Żółków w powiecie jasielskim, literata i działacza gospodarczego. Był też członkiem TNK oraz licznych towarzystw gospodarczych w Krakowie, m.in. Krakowskiego Towarzystwa Gospodarczo-Rolniczego.

Dary przekazane c. k. Towarzystwu... 1858/1859, s. 3: „Mozart's Opern, fur das Pianoforte allein. Vollständige Klavierauszugeohne Worte, nebst Biographie und dem Portrait Mozarts; Don Giovanni, Il Ratto, Le Nozze di Figaro, Idomeneo, La Clemenza, Cosi fan tutte, Il Flauto magico, Leipzig”. Cena zlr. 5 na dom Towarzystwa Naukowego w Krakowie.

KD brak zapisu.
 DP nr 202, 4 listopada 1858.
 Jan Załuski ofiarowuje 300 egz. swojej rozprawy. Chodzi o wydane w 1857 r. *Uwagi nad projektem obioru księcia Ludwika Kondeusza na tron polski...*, Jasło 1857. Równocześnie zawiadamia o złożeniu przez Emilię Załuską „dzieła muzycznego i opery Mozarta” [zob. wyszczególnienie wyżej].

¹⁸ A. Treiderowa, *op. cit.*, s. 55–56.

56. Wna J. Panna Anna ZAWADZKA, córka obywatelska z [brak zapisu, zostawiono miejsce].

Bliższych danych nie udało się ustalić.

KD nr 450, 10 października 1862.

DP brak zapisu.

Talar Zygmunta III do numizmatów.

Pierścień rogowy.

57. Od pani Julii ŻYCHOWICZ przez p. Teofila Żebrawskiego

Bliższych danych nie udało się ustalić.

Dar przekazany za pośrednictwem Teofila Żebrawskiego, podziękowanie wysłano 17 grudnia 1859.

KD nr 189, 27 października 1859.

DP nr 382.

Część kła słonia przedpotopowego (*Elephas Primigenius*) wykopana w sierpniu 1859 r. we wsi Bibicach.

KAROLINA GRODZISKA

WOMEN AS DONORS OF THE CRACOW LEARNED SOCIETY IN THE YEARS 1857–1871

Keywords: Kraków, Cracow Learned Society, women, female donors, collecting, her-story

SUMMARY

Created in 1815, the Cracow Learned Society from the beginning of its existence has been the addressee of many donations from the public as one of the few Polish scientific institutions under the partitions. The donations had a financial as well as material nature, such as scientific works, early prints, atlases and maps, manuscripts, parchment diplomas, engravings, paintings, sculptures, interesting daily use objects, but also coins and medals, archaeological exhibits, natural findings, ethnographic objects and patriotic memorabilia. Between 1858 and 1871, before the Society transformed into the Academy of Arts and Sciences, an institution with a higher status, accurate records of donations were kept. Thanks to that, it was possible to distinguish from the donors a group of 66 donations given by 57 women, wherein the donation could contain several dozen or even several hundred objects. The donations were of a very diverse nature. The text currently presented is an attempt at identifying all the female donors of museum and library objects (since the records in the Society's sources are at times limited to only the last name) and characterizing this specific group of women. They came from different environments, from aristocrats to humble townswomen, they were Polish, but also Jewish and probably German. They had different social and financial status, yet they all had

in common the fact that they were ahead of their time, donating to the Society objects worthy of attention, with the thought of scientific or museum aims or simply preserving national memorabilia. In only some of the cases their actions were an implementation of the testamentary will of their loved ones, e.g. of a deceased husband or brother; however, most of them seem to be initiated by the women themselves. The case of the women's monetary contributions for the needs of the Cracow Learned Society was also indicated.